

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради

Від 31.08.2021 р. № 01

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЗЗСО

Т.І.Вертепна

31.08.2021р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
Федорівського закладу загальної
середньої освіти І-ІІІ ступенів –
закладу дошкільної освіти
Мурафської сільської ради

І ступеня

1-4 класи

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Освітня програма I ступеня (початкова освіта) Федорівського ЗЗСО I-III ст.-ЗДО розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти», Типової освітньої програми (авт.Шияна Р. Б.)

Освітня програма початкової освіти Федорівського ЗЗСО I-III ст.-ЗДО окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти (далі – Державний стандарт).

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які натеper подані в рамках навчальних планів (таблиці 1,2,3);
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в таблиці 4; пропонується зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН);
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітню програму для 1-4 класів розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, типової програми за авторством М.Шияна. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;

- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування,

здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми рекомендується використовувати **внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи,

забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Навчальні досягнення учнів у 3-4-му класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному та завершальному) оцінюванню. Формувальне оцінювання має на меті:

- відстежувати навчальний поступ учнів;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини;
- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати реалізацію освітньої програми та Державного стандарту початкової освіти, ухвалювати рішення щодо корегування навчальної програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини;
- запобігати побоюванням дитини помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях.

Орієнтирами для оцінювання навчальних досягнень учнів (формуального і підсумкового) є окреслені в цьому документі очікувані результати навчання, об'єднані за галузями та проіндексовані відповідно до обов'язкових результатів навчання Державного стандарту початкової освіти. Очікувані результати навчання слід використовувати для:

- встановлення цілей уроку, окремих видів діяльності учнів, вправ тощо;
- постійного спостереження за навчальним поступом учня/учениці з боку вчителів, батьків і самих учнів;

- поточного, зокрема й формувального, оцінювання;
- підсумкового оцінювання (для другого циклу навчання).

На основі поданих нижче очікуваних результатів навчання вчитель/ учителька може формулювати індивідуальні результати навчання учня/ учениці відповідно до опанування ним/ нею конкретного вміння (наприклад, намагається визначати ключові слова, визначає ключові слова, впевнено визначає ключові слова тощо), таким чином відстежуючи поступ учня за конкретний проміжок часу (наприклад, за два місяці). Спостереження за навчальним поступом учнів та оцінювання цього поступу розпочинається з перших днів навчання дитини у школі і триває постійно. Невід’ємною частиною цього процесу є формування здатності учнів самостійно оцінювати свій поступ.

Типовий навчальний план(за Шияном М.)

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік				
	1 кл.	2 кл.	3 кл.	4 кл.	Разом
Класи					
<i>Інваріантний складник</i>					
Мовно-літературна	315	350	350	350	1365
Іншомовна					
Математична	140	140	140	140	560
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров’язбережувальна галузі)	105	105	105	105	420
Технологічна	35	70	70	70	245
Інформатична					
Мистецька	70	70	70	70	280
Фізкультурна*	105	105	105	105	420
Усього	770	840	840	840	3290
<i>Варіативний складник</i>					
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	35	35	70	70	210
Загальнорічна кількість навчальних годин	805	875	910	910	3500
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	20/700	22/770	23/805	23/805	/3080
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без	805	875	910	910	3500

урахування поділу на групи)					
-----------------------------	--	--	--	--	--

Навчальний план

для 1-4 класів школи I ступеня Федорівського ЗЗСО І-ІІІ ст.-ЗДО

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
	1 клас 6 учнів	2 клас 11 учнів	3 клас 3 учні (педагогічний патронаж)	4 клас 8 учнів	Всього 29 учнів
Українська мова	5	5	3	5	18
Іноземна мова	2	3	2	3	10
Математика	4	4	2	4	14
Я досліджую світ* (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	7	7	4,2	7	25,2
Інформатика	—	—	0,8	1	1,8
Мистецтво	2	2	1,5	2	7,5
Фізична культура *	3	3	1,5	3	10,5
Усього	20+3	21+3	13,5+1,5	22+3	76,5+10,5
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1		1	
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	20	23	23	
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	24	15	25	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей;
- формування повноцінних навичок читання і письма, умінь брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	

з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає й розуміє</i> коротке монологічне висловлення; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i>, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; <i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні; <i>відтворює</i> по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; <i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення; <i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; <i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); <i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>повторює</i> слід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; <i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план; <i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя	Сприймання усної інформації. Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Оцінювання усної інформації. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування. Створення усних монологічних висловлень
Змістова лінія «Читаємо»	
<i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами); <i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення; <i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки); <i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання); <i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки; <i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом	Формування і розвиток навички читання. Сприймання і практичне розрізнення художніх текстів.

твору (у прозорих випадках); <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного; <i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін. (з допомогою вчителя); <i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя; <i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший / поганий вчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, вразили; <i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки); <i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет; <i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті; <i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст; <i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовок, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі); <i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту); <i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого); <i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу); <i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати; <i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв	Аналіз та інтерпретація змісту тексту. Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації. Робота з дитячою книжкою. Орієнтовний зміст літературного матеріалу: <i>дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:</i> – твори усної народної творчості (казки, лічилки, загадки, скоромовки, пісеньки та ін.), – доступні віку художні твори відомих письменників України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей: літературні казки, оповідання, вірші, комікси; – науково-художні дитячі тексти; – дитяча періодика; <i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, живу й неживу природу, дітей, шкільне життя, дружбу, пригоди, винаходи, фантастика та ін.
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
<i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог; <i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>списує</i> слова і речення з друкованого і рукоп. тексту; <i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів; <i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовок до тексту (з допомогою вчителя); <i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); <i>дотримується</i> культури оформлення письмових	Формування і розвиток навички письма. Створення власних письмових

робіт; <i>перевіряє</i> написане; <i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя	висловлень. Перевірка письмових робіт
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
<i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні; <i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів	Робота з медіапродукцією
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
<i>має</i> уявлення про мовні звуки; <i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовлення; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінкі й глухі приголосні звуки; <i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); <i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; <i>має</i> уявлення про букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви; <i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі; <i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються; <i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків; <i>відтворює</i> алфавітні назви букв; <i>має</i> уявлення про склад, <i>вимовляє</i> слова по складах; <i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; <i>поділяє на склади</i> слова під час переносу їх частин в інший рядок; <i>має</i> уявлення про наголос, <i>визначає</i> на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу; <i>розрізняє</i> наголошений і ненаголошені склади в слові; <i>правильно наголошує</i> загальноживані слова; <i>пояснює</i> залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ; <i>має</i> уявлення про номінативну функцію слова; <i>співвідносить</i> слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа; <i>розрізняє</i> близькі й протилежні за значенням слова; <i>розпізнає</i> слова, які мають кілька значень; <i>доповнює</i> тематичні групи слів; <i>встановлює відповідність</i> між родовою і видовими назвами;	Дослідження мовних звуків, правильна їх вимова. Позначення звуків буквами. Вправлення у поділі слів на склади. Дослідження ролі наголосу в словах. Спостереження за лексичним значенням слів.

<i>упізнає і розрізняє слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя); ставить до слів питання хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки? (з допомогою вчителя);</i> <i>має уявлення про речення;</i> <i>розпізнає речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці);</i> <i>визначає кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів;</i> <i>інтонаційно правильно вимовляє (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно оформлює їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки);</i> <i>дотримується правила вживання великої літери на початку речення;</i> <i>доповнює речення 1-2 словами за змістом;</i> <i>складає речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;</i> <i>має уявлення про текст (практично відрізняє його від речення);</i> <i>добирає заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</i> <i>визначає кількість речень у тексті (з 2-4 речень), виявляє їх межі за графічними орієнтирами</i>	Ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій, чисел, службовими словами. Дослідження і конструювання речень. Дослідження тексту.
---	--

Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<i>з увагою сприймає усні репліки співрозмовника, перепитує, доречно реагує на них;</i> <i>виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань;</i> <i>сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою;</i> <i>відповідає на запитання за змістом прослуханого і ставить запитання до усного повідомлення;</i> <i>відтворює основний зміст усного повідомлення;</i> <i>вибирає інформацію з почутого і пояснює, чому вона зацікавила, обговорює її з іншими особами;</i> <i>висловлює своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту;</i> <i>розповідає про власні почуття, які викликав прослуханий текст;</i> <i>пояснює, чому щось подобається, а щось ні;</i> <i>бере участь у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, використовує доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи;</i> <i>вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення;</i> <i>користується формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами);</i> <i>дотримується правил спілкування;</i> <i>використовує відповідно до ситуації спілкування</i>	Сприймання усної інформації. Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Оцінювання усної інформації.

несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>усно переказує</i> текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); <i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя; <i>впевнено висловлює</i> свої думки	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування. Створення усних монологічних висловлень
Змістова лінія «Читаємо»	
<i>читає</i> вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; <i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); <i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду; <i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); <i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій; <i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації; <i>виділяє</i> в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, <i>використовує</i> їх для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння; <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя); <i>пояснює</i>, які, де, коли відбулися події; <i>визначає, правильно називає</i> персонажів художнього твору, <i>виділяє</i> серед них головного; <i>перераховує</i> цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті; <i>встановлює зв'язки</i> між подіями, дійовими особами;	Формування і розвиток навички читання. Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів. Аналіз та інтерпретація змісту текстів.

ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;
розпізнає, називає в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);
передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;
пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; обґрунтовує свої висновки (з допомогою вчителя);
розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась),
підтверджує свої думки фактами з тексту;
пов'язує зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;
передає власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);
імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань;
бере участь у колективному обговоренні прочитаного: зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок, пояснює своє розуміння дискусійних питань;
знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання;
знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;
здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях;
виявляє в тексті і пояснює зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);
аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженнями її правдивості, достовірності;
застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;
перетворює вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо);
розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку) творів, правильно їх називає;
передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;

Робота з різними джерелами і видами інформації
 Робота з дитячою книжкою.
 Орієнтовний зміст літературного матеріалу: *дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:*
 – твори усної народної творчості, дитячий фольклор;

Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.

– твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на

<i>розрізняє</i> дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник; <i>добирає</i> для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.; <i>визначає</i> мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.); <i>обирає, читає</i> відповідні книжки, <i>пояснює</i> свій вибір; <i>перечитує</i> книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; <i>має</i> уявлення про жанри й теми дитячого читання; <i>називає</i> твори, дитячі книжки, що сподобалися, <i>розповідає</i>, які епізоди справили найбільше враження; <i>називає</i> кілька прізвищ авторів прочитаних творів; <i>називає</i> державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу	актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; <i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, винаходи, відкриття, сучасні технології та ін.
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
<i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; <i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма; <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовок у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю; <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відомому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); <i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)	Формування і розвиток навички письма. Створення власних письмових висловлень. Перевірка й редагування текстів
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
<i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться;	Робота з медіапродукцією

<i>визначає, кому і для чого призначений медіапродукт; пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;</i> <i>висловлює свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами);</i> <i>створює прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо з допомогою іншосіб</i>	
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
<i>аналізує звуко-буквений склад слова;</i> <i>експериментує зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово;</i> <i>правильно вимовляє слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим;</i> <i>правильно вимовляє й записує слова з апострофом;</i> <i>правильно наголошує загальноживані слова;</i> <i>експериментує з наголосом: порівнює і пояснює значення слів, які відрізняються лише наголосом;</i> <i>ділить слова на склади;</i> <i>переносить слова з рядка в рядок складами;</i> <i>не відриває при переносі від слова склад, позначений однією буквою;</i> <i>правильно переносить слова зі збігом приголосних, з літерами ь, й, буквосполученнями дж, дз, йо, ьо, апострофом;</i> <i>правильно читає (напам'ять або із запису) український алфавіт;</i> <i>розташовує 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;</i> <i>користується алфавітом у роботі з навчальними словниками;</i> <i>розпізнає слова, близькі і протилежні за значенням;</i> <i>розрізняє пряме й переносне значення слів;</i> <i>пояснює різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя);</i> <i>розподіляє ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; доповнює кожну групу 2-3 словами;</i> <i>доречно вживає слова різних лексичних груп у власному мовленні;</i> <i>розрізняє слова, які відповідають на питання хто? і що?;</i> <i>правильно вживає велику / малу літери у власних / загальних назвах;</i> <i>змінює іменники за числами (один – багато);</i> <i>впізнає слова, які відповідають на питання який? яка? яке? які? окремо та в реченнях, у тексті;</i> <i>утворює словосполучення іменників з прикметниками;</i> <i>добирає до відомого предмета відповідні ознаки;</i> <i>впізнає слова-назви дій, ставить до них питання;</i> <i>добирає влучно дієслова для висловлення власних</i>	Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання. Користування правилами переносу слів. Користування алфавітом. Дослідження лексичного значення слова. Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні. Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях.

думок; <i>розрізняє</i> слова, які називають числа, ставить до них питання <i>скільки?</i>; <i>утворює</i> словосполучення числівників з іменниками; <i>розрізняє</i> слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, <i>ставить</i> до них питання; <i>добирає</i> самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i>; <i>розподіляє</i> слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови); <i>упізнає</i> в реченні службові слова; <i>пише</i> їх окремо від інших слів; <i>пов'язує</i> між собою слова за допомогою службових слів; <i>розпізнає</i> речення за його основними ознаками; <i>пояснює</i> роль різних видів речень для досягнення мети спілкування; <i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень; <i>використовує</i> відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; <i>поширює</i> речення словами за поданими питаннями; <i>складає і записує</i> речення за малюнком, на задану тему; <i>розпізнає</i> текст за основними ознаками; <i>розрізняє</i> текст-розповідь і текст-опис та <i>пояснює</i> їх призначення; <i>добирає</i> заголовок до тексту; <i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку; <i>знаходить</i> у художніх текстах виражальні засоби мови, <i>пояснює</i> їх роль; <i>складає і записує</i> невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя; <i>використовує</i> займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів; <i>перевіряє і вдосконалює</i> власні тексти, усуваючи лексичні повтори	Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення. Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях. Дослідження числівників і використання їх у мовленні. Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій, чисел. Дослідження значення в мовленні службових слів і використання їх для зв'язку слів у реченні. Дослідження і конструювання речень Дослідження і складання текстів. Удосконалення текстів
--	--

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія **«Математичні задачі і дослідження»** спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із запропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини	
<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає і записує</i> числа, <i>утворює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;	Числа 1 – 10. Число 0. Десяток. Числа 11 – 100.

<i>розуміє</i> сутність арифметичних дій додавання і віднімання; <i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання; <i>володіє</i> навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10; <i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання; <i>коментує</i> виконання обчислень; <i>знаходить</i> число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; <i>розуміє</i> сутність різницевого порівняння чисел; <i>знаходить</i>, на скільки одне число більше або менше за інше; <i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання; <i>встановлює</i> взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, <i>використовує</i> його під час обчислень; <i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання і <i>знаходить</i> його значення; <i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість; <i>використовує</i> короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень); <i>додає</i> і <i>віднімає</i> іменовані числа, подані в одних одиницях величини; <i>користується</i> інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин; <i>користується</i> годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо; <i>оперує</i> грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, <i>використовує</i> їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)	Арифметичні дії додавання і віднімання. Додавання і віднімання чисел у межах 10. Назви компонентів та результатів додавання і віднімання. Збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць. Різнцеве порівняння. Переставний закон додавання. Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Знаходження невідомого доданка. Величини: довжина, маса, місткість, час. Гроші
Вирази, рівності, нерівності	
<i>читає</i> і <i>записує</i> математичні вирази: сума і різниця; <i>обчислює</i> значення виразів на 1 – 2 дії; <i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами	Сума. Різниця. Вирази на 1 – 2 дії. Числові рівності і нерівності.
Геометричні фігури	
<i>розпізнає</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>вимірює</i> довжину відрізка; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини	Трикутник, чотирикутник, квадрат, круг. Точка, пряма, промінь, відрізок, ламана. Куб, куля, циліндр, конус, піраміда.
Математичні задачі і дослідження	
<i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя	Прості сюжетні, в тому числі компетентісно-зорієнтовані задачі. Навчальні дослідження
Робота з даними	
<i>читає</i> дані, вміщені на схематичному рисунку, в	Виділення і впорядкування даних

таблиці; вносить дані до схем; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.	за певною ознакою.
Додаткові теми: Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація). Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання. Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням. Лінійні діаграми, таблиці.	

Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах сотні; читає і записує числа, утворює числа різними способами; порівнює числа різними способами; визначає розрядний склад двоцифрового числа; подає числа у вигляді суми розрядних доданків; виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел; володіє навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; обчислює усно зручним для себе способом; прогнозує результат додавання та віднімання; перевіряє правильність обчислень; визначає невідомий компонент дії віднімання і знаходить його значення; коментує виконання обчислень; розуміє сутність дій множення і ділення; використовує у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; використовує в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням використовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; розуміє неможливість ділення на нуль; застосовує в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; обчислює значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; прогнозує результат множення і ділення, перевіряє правильність обчислень; знаходить число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; розуміє сутність кратного порівняння чисел; обчислює результат кратного порівняння чисел; визначає невідомий компонент дій множення і ділення, обчислює його значення; коментує виконувани дії;	Нумерація чисел першої сотні Додавання і віднімання чисел у межах 100. Знаходження невідомого компонента дії віднімання Арифметичні дії множення і ділення. Назви компонентів та результатів множення і ділення. Взаємозв'язок між множенням і діленням. Переставний закон множення. Особливі випадки множення і ділення. Табличне множення і ділення. Збільшення або зменшення числа у кілька разів. Відношення кратного порівняння. Знаходження невідомого компонента дій множення і ділення

вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час, використовує їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); користується інструментами для вимірювання величин; користується годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; оперує грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, використовує їх короткі позначення	Величини: довжина, маса, місткість, час. Гроші
Вирази, рівності, нерівності	
записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; встановлює залежності між компонентами і результатом арифметичної дії; застосовує правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками	Числові вирази. Буквені вирази. Числові рівності. Числові нерівності
Геометричні фігури	
розпізнає і класифікує геометричні фігури за істотними ознаками; співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; називає елементи геометричних фігур; моделює геометричні фігури; креслить відрізки заданої довжини; будує прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; розрізняє круг і коло; вимірює сторони геометричних фігур; обчислює довжину ламаної, периметр многокутника	Геометричні фігури об'ємні та плоскі. Прямокутник. Квадрат. Круг. Коло.
Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; створює допоміжну модель задачі різними способами; обирає числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; планує розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; створює математичну модель задачі; оцінює з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; шукає різні способи розв'язування (розв'язання задачі); складає сюжетні задачі на одну і дві дії; виконує елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя	Прості та складені сюжетні задачі, в тому числі геометричні, компетентнісно-зорієнтовані. Навчальні дослідження
Робота з даними	
виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; вносить дані до таблиць; визначає, чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою
Додаткові теми: Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом	

округлення кількох доданків тощо).

Таблиця Піфагора.

Подвійні числові нерівності.

Рівняння з одним невідомим.

Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища). «Магічні фігури». Математичні ребуси.

Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою графів або таблиць

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інших соціальних навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (стандарт поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світове досягнення);

«**Людина і світ**» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«**Людина і природа**» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання набуває його зв'язку з життям, з практикою

застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

На основі навчальної програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<i>усвідомлює людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот; розповідає про себе, називає адресу проживання; складає словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмію», «Чого хочу навчитись»;</i> <i>володіє найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; описує можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; розуміє переваги акуратності, доброзичливості, чесності; досліджує свій організм</i>	Людина – частина природи і суспільства. Пізнання себе, своїх можливостей; місце проживання, безпечна поведінка вдома і на вулиці. Органічуття. Турбота про організм, гігієнічні навички. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.
Людина серед людей	
<i>цікавиться минулим своєї сім'ї; розрізняє минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде);</i> <i>знає склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією;</i> <i>знає, хто працює в школі;</i> <i>має уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; доречно живає слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); доброзичливо спілкується з іншими в спільній діяльності;</i> <i>розрізняє вчинки, дає оцінку з погляду моральності;</i> <i>має уявлення про необхідність доброзичливого і</i>	Сім'я, школа. Поведінка в сім'ї, школі, громадських місцях. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці. Стандарти поведінки в суспільстві. Поведінка в громадських місцях (транспорті, на вулиці, в храмі, в театрі, в бібліотеці). Моральні якості (доброзичливість, правдомовність, щирість, подільчивість). Спостереження в довкіллі. Організація досліджень. Розв'язання ситуацій морального вибору.

уважногоставлення до старших; використовує правилакультурноїповедінки в громадськихмісцях, щогрунтуються на врахуванніінтересівінших	
Людина в суспільстві	
знаєназвукраїни, їїстолицю; маєуявлення про змістсимволівдержави (прапор, герб, гімн, українськамова), історичніпам'яткисвого краю; виявляєзв'язкиміж людьми в суспільстві (хто про кого дбає, значенняпраці людей для добробутукраїни; орієнтується у найближчому просторі; долучається до корисних справ громади	Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнанняісторіїсвого краю, символівдержави. Спостереження в довкіллі. Організаціядосліджень.
Людина і світ	
маєуявлення про різноманітність людей у світі, називаєдеякікраїни; усвідомлюєнеобхідністьдоброзичливогоставлення до іншихкраїн та народів, цікавитьсявідповідноюінформацією; наводитьприкладивиробів, якідопомагаютьлюдині в побуті, прикладивинаходівлюдства	Толерантнеставлення до різноманітності культур, звичаївнародів, якіпроживають в Україні та за її межами. Досліди, спостереження в природі. Рукотворнітіла, матеріали та їхвластивості. Винаходилюдства та їхвплив на життєдіяльністьлюдини.
Людина і природа	
розпізнає тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; розуміє значення сонячного світла і тепла на Землі; має уявлення про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, розповідає про добові та сезонні зміни в природі, усвідомлює причини їх повторюваності; групує об'єкти природи за однією ознакою; встановлює найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; розумієцінністьприроди для життя людей, залежністьякостіжиття людей від стану навколишньогосередовища; обирає у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; досліджує об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); використовує різні джерела для пошуку інформації про довкілля; розпізнає рукотворні тіла у найближчому оточенні; називає матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; дотримується правил поведінки в природі, та пояснює їх іншим; бере посильну участь в природоохоронній діяльності	Щоналежить до природи. Жива і нежива природа. Сонце і йоговплив на живу і неживу природу. Спостереження за рослинами, тваринами, явищамиприроди та діяльністю людей у різні пори року. Дослідженнявластивостейтілприроди. Рукотворнітіла, матеріали та їхвластивості. Винаходилюдства та їхвплив на життєдіяльністьлюдини. Охорона і збереженняприроди.

Людина	
<i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої подібання; <i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; <i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі; <i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; <i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; <i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються; <i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною	Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Організація досліджень.
Людина серед людей	
<i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; <i>доречно</i> вживає слова чести; <i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї; <i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; <i>добирає</i> докази до своїх висновків; <i>не порушує</i> права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; <i>співпрацює</i> в групах для досягнення спільних цілей	Стандарт поведінки в суспільстві. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці.
Людина в суспільстві	
<i>розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них; <i>розпитує і збирає</i> інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; <i>розпитує</i> старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; <i>дотримується</i> встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів	Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, і символів держави. Внесок українців у світове досягнення. Славні українці. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.
Людина і світ	
<i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; <i>виявляє</i> інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах <i>доводить</i> важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; <i>виявляє</i> доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і	Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв. Внесок українців у світове досягнення. Історичні події. Видатні історичні постаті. Розв'язання ситуацій морального вибору.

звичаїв	
Людина і природа	
має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; називає пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; наводить приклади зв'язку людини і природи; розпізнає зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; розрізняє форми земної поверхні; класифікує за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; визначає мету дослідження, обирає послідовність дій і обладнання для його виконання; виконує дослідницькі завдання: досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; фіксує результати досліджень доступними способами і робить висновки; дізнається про природу, використовуючи різні джерела інформації; застосовує знання про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; наводить приклади виробів, які допомагають людині у побуті; розповідає про використання матеріалів на основі їх властивостей; знаходить інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; робить висновок: природа потребує охорони; бере посильну участь в природоохоронній діяльності.	Повітря. Вода. Водоймирідного краю. Форми земної поверхні. Гірські породи. Ґрунт, його властивості і значення. Будова і різноманітність рослин. Умови вирощування рослин. Тварини дикі та свійські. Спостереження за тваринами. Земля та її форма. Обертання Землі. Рік. Місяць. Доба. Вплив Сонця на сезонні явища в природі. Пори року та їх ознаки. Особливості життя рослин та тварин у різні пори року. Спостереження за добовими і сезонними змінами у природі. Охорона природи. Зв'язок людини і природи. Червона книга України. Рукотворні тіла та матеріали, їх властивості. Використання рукотворних матеріалів у побуті. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;

- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різнорівнійними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацювати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентності випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вмінь та навички для:

- доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);
- опрацювання інформації;
- перетворення інформації із однієї форми в іншу;
- створення інформаційних моделей;
- оцінки інформації за її властивостями.

Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням):
Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
<i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень	Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
<i>розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; <i>звертається</i> за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень	Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.
Об'єкт. Властивості об'єкта	
Учень/учениця: <i>називає</i> об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень	Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	

запускає знайомі програми; завершує роботу з програмою; називає інструменти малювання у графічному редакторі; обирає інструмент малювання для досягнення конкретного результату; створює не складні малюнки за зразком; створює зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; вміє змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; виконує завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; пропонує власні кольорові рішення малюнка; пояснює добір кольорів; оцінює результати своїх навчальних досягнень	Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
об'єднує об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; створює візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; виділяє та переносить фрагменти малюнка; створює графічні відповіді до навчальних завдань; знаходить приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; визначає закономірність об'єктів; відтворює послідовність об'єктів із заданою закономірністю; оцінює результати своїх навчальних досягнень	Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.
Лінійні алгоритми	
Учень/учениця: визначає послідовність кроків для виконавців; знаходить помилки у алгоритмах; визначає результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; створює малюнок за лінійним алгоритмом; пропонує власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; оцінює результати своїх навчальних досягнень	Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів
Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.	

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується

через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії «Комунікація через мистецтво» націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*).
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*).
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування умінь визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
співає вокальні права, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; дотримується правил співу (постава, дихання) створює елементарний ритмічний супровід до пісні; виконує пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів; відтворює прості ритмічні послідовності (створені з	Спів. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Гра на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо):

половинних, четвертних та восьмих тривалостей); <i>добирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; <i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умов дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту); <i>відтворює</i> прості форми предметів і об'єктів докіль фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами; <i>розміщує</i> пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша; <i>компонуює</i> (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний); <i>створює</i> елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи; <i>використовує</i> роботи основні, похідні, теплі й холодні кольори; <i>змішує та розбавляє</i> водою фарби для отримання різних відтінків кольорів; <i>користується фарбами</i> (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; <i>спостерігає</i> різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі; <i>досліджує</i> і виявляє цікаве, незвичайне у докільлі; <i>наводить приклади</i> геометричної подібності природних та штучних об'єктів; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом; <i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо <i>прикрашає</i> (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; <i>виконує</i> нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; <i>розуміє</i> правила поведінки в театрі; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>придумує</i> образи і створює їх знайомими засобами мистецької виразності;	створення елементарного ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо. Знайомство з нотним записом (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Використання музичної діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків для створення візуальних образів. Організація робочого місця. Створення зображень графічними матеріалами, фарбами. Елементарне komponування елементів композиції (площинної, об'ємної). Вирізування, конструювання з паперу. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів. Дотримання охайності та правил техніки безпеки. Дослідження докільля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Прикрашення місця, де навчається, живе. Використання образотворчої діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану. Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).
---	--

<i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>виконує</i> твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; <i>називає</i> свої уподобання у мистецтві	
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<i>сприймає</i> твори мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистимемоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію; <i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи; <i>помічає</i> красу в довкіллі; <i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) <i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій	Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів характеристик, що співзвучні особистимемоціям та враженням. Визначення засобів виразності твору мистецтва. Порівняння природних форм, образів доквілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театру та кіномистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення
Комунікація через мистецтво	
<i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); <i>бере участь у</i> колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо; <i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано	Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій тощо). Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо). Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

Художньо-творча діяльність	
<i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація) <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні; <i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; <i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;	Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція). Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів.

<i>грає</i> в ансамбліпростікомпозиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умовидотриманнягігієнікористування), ксилофон тощо); <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності; <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; <i>орієнтується</i> в поняттяхмузичноїграмоти(нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), маєуявлення про запис нотного тексту); <i>проявляє</i>інтерес до творівмистецтва тамистецькоїдіяльності; <i>виконує</i>простіживописні, графічні, декоративні, пластичнікомпозиції; <i>складає</i>та розташовує на площині (в просторі) окреміелементизображень (форм) в простукомпозицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповіднозадуму, <i>обирає</i> формат (вертикальний, горизонтальний) композиції; <i>використовує</i> всю площинуаркуша; <i>використовує</i>основні, похідні, ахроматичні, теплі й холоднікольори; <i>утворює</i>відтінкикольників; <i>експериментує</i> з кольорами, лініями, формами тощо; <i>користується</i>художніми та природнимиматеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицямитощо; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природнимиматеріалами; <i>дотримується</i> правил технікибезпеки; <i>бере участь у прикрашенні</i>середовища, в якомуживе і навчається; <i>виконує</i>нескладніролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацієюмовлення, чіткістюдикції, виразністюміміки і жести,перевтілюючись у різнихперсонажів; <i>рухається</i>в ритмі і темпімузики, <i>узгоджує</i>свої рухи з музичнимсупроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>дотримується</i> правил поведінки в театрі; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>вирізняє</i> види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій	Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Малюванняграфічнимиматеріалами, фарбами. Розміщеннязображень на аркуші, у просторі, компонуванняелементівкомпозиції (площинна, об'ємна). Дослідженнядовкілля, виявленняцікавих, незвичайнихоб'єктів для створенняхудожніхобразів. Використаннярізнихліній, плям, форм, кольорів та їхвідтінків для створеннявізуальнихобразів. Вирізування, конструювання з паперу. Робота зприроднимиматеріалами. Елементарнастилізація форм оздоблювальнихелементів. різнихвидів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичнихматеріаліврізнимиприйомами і способами. Прикрашеннямісця, де навчається, живе. Організаціяробочогомісця. Дотриманняохайності та правил технікибезпеки. Інсценізація (виконаннянескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворенняелементарнихтанцювальних елементів. Імпровізаціїзасобамипантоміми (міміка, жести). Використаннявидівмистецькоїдіяльності для задоволення та поліпшенняемоційного стану.
Сприймання та інтерпретаціямистецтва	
<i>сприймає</i>вірмистецтва та <i>висловлює</i>враження, добираючиіззапропонованих слова, якіспівзвучніособистимемоціям; <i>визначає</i>темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремихмузичнихінструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіанотощо)), характеризуємелодію; <i>визначає</i>колерит (теплий, холодний)творівмистецтва та учнівськихробіт;	Сприйманнятворіврізнихвидівмистецтва. Обговореннявражень, емоцій, які вони викликали. Добіріззапропонованихслів-характеристик, щоспівзвучніособистимемоціям та враженням. Визначеннязасобіввиразностітвору. Порівнянняприродних форм, образівдовкілля з їххудожнім (декоративним) трактуванням.

порівнює музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля; розрізняє види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); використовує театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); виявляє твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій	Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація)). Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.
Комунікація через мистецтво	
виявляє (з допомогою вчителя) та бере участь в обговоренні інформації, отриманої з творів мистецтва; презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); вербально описує свій творчий задум; визначає, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; готовий / -а до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; виявляє досягнення у художньо-творчій діяльності однокласників; бере участь у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговоренні власних вражень від творів різних видів мистецтва; обговорює з однокласниками свої враження від творів різних видів мистецтва в відомих митців, відділяючи творчість; дотримується правил взаємодії і творчої співпраці.	Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва. Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш-моб тощо) Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо) Ознайомлення і впровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; умінь грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися й взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування умінь боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<i>має уявлення</i> про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини; <i>розуміє</i> терміни з предмету «фізична культура»; <i>пояснює</i> значення фізичних вправ для формування правильної постави; <i>називає</i> життєво важливі способи пересування людини; <i>виконує</i> організуючі вправи: команди на шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо; <i>виконує</i> ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень;	Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини. Терміни з предмету «фізична культура». Фізичні вправи – засіб формування правильної постави. Життєво важливі способи пересування людини. Культура рухів з елементами гімнастики: організуючі вправи;

танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду; виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем; володіє елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг; виконує вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг по чергово з ходьбою; пересування на лижах; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидючи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м;	Вправи для оволодіння навичками пересувань. Вправи для опанування навичок володіння м'ячем. Вправи для оволодіння навичками стрибків. Вправи для розвитку фізичних якостей.
виконує загально-розвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загально-розвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загально-розвивальні вправи з предметами; виконує пересування на лижах: організовуючі команди і прийоми, пересування, повороти;	Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості. Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.
Ігрова та змагальна діяльність	
<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.	Рухливі ігри та естафети. Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.

Рухова діяльність	
<i>розуміє</i> значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; <i>пояснює</i> значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилюнок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я; <i>дотримується</i> рухового режиму протягом дня; <i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей; <i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;	Руховий режим дня молодшого школяра. Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилини та фізкультурної паузи. Рухова активність протягом дня. Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей. Правила особистої гігієни молодшого школяра.
виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками,	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:

перешикуння із колони по одному в колону по три (чотири);\	
<i>добираєта виконує</i> загальноорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок; <i>виконує</i> присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики; <i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг по чергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод; <i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність; <i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками); <i>виконує</i> стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо; <i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальноорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості – махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи	а) загальноорозвивальні вправи; б) положення тіла у просторі: сід, упори, вис, елементи акробатики. Вправи для оволодіння навичками пересувань. Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем. Вправи з великим м'ячем. Вправи для оволодіння навичками стрибків. Вправи для розвитку фізичних якостей.

біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випадку; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; <i>добирає та виконує</i> фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів ший, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; <i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випадки, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави; <i>володіє</i> навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування;	Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості. Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для профілактики плоскостопості. Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.
Ігрова та змагальна діяльність	
<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.	Рухливі ігри та естафети. Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
 - навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
 - матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
 - якість проведення навчальних занять;
 - моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).
- Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:
- оновлення методичної бази освітньої діяльності;

контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;

створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Освітня програма НВК, сформована на основі Типової освітньої програми, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалено педагогічною радою закладу та затверджено директором. Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнів, які є обов'язковими, за рішенням закладу вона може містити інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма НВК та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднені на веб-сайті закладу НВК.

На основі освітньої програми НВК складено та затверджено навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

